

RAHANDUSMINISTEERIUM

Mustvee Vallavalitsus
info@mustvee.ee

Meie 29.03.2023 nr 14-5/2335-1

Ministri ettepanek sobimatu kohanime muutmiseks

Austatud härra Kullam

1. Kohanimeseaduse muudatustest

Kohanimeseaduse 15. märtsil 2023. aastal jõustunud muudatuste järgi (kohanimeseaduse § 13 lõige 6¹) võib riigihalduse minister teha kohaliku omavalitsuse üksusele kohanimemäärajana ettepaneku kohanime muutmiseks ja seadusega kooskõlas oleva kohanime määramiseks, kui pühendusnimeks on määratud kohanimeseaduse § 13 lõikes 4² nimetatud isikunimi¹ või kui tegemist on sama paragrahvi lõike 6 punktis 3 nimetatud Eesti aja- ja kultuurilooa selgelt sobimatu kohanimega, sealhulgas kui kohanimi on seostatav Eesti Vabariigi loomise, põhiseadusliku korra püsimise või Eesti iseseisvuse taastamise vastaste isikute, sümbolite või sündmustega.

Seaduse nõuetega vastuolus oleva kohanime tuvastamiseks küsib minister kohanimenõukogu arvamust nime sobimatus kohta. Selleks, et tuvastada kohanimede selge sobimatus Eesti aja- ja kultuurilooa, tuleb ajaloolistele allikatele tuginedes objektiivselt tõendada, et tegemist on seaduse nõuetega vastuolus oleva kohanimega. Seetõttu tellib kohanimenõukogu igakordselt ajaloolastelt eksperdiarvamuse vastavas kohanimis osundatud isiku, sündmuse või sümboli kohta.

Kohanimeseaduse § 13 lõike 6² kohaselt peab kohaliku omavalitsuse üksus kohanimemäärajana kahe kuu jooksul pärast ministri ettepaneku saamist seaduse nõuetega vastuolus olevat kohanime muutma ja selle asemel uue kohanime määrama. Kui kohalik omavalitsus seda teinud ei ole, võib minister kohaliku omavalitsuse üksuse asemel määrata senise kohanime asemele uue kohanime.

2. Arvestades eeltoodut, teeb riigihalduse minister Mustvee vallale, kui kohanimemäärajale, ettepaneku alitada ise vajalik menetlus seaduse nõuetega vastuolus oleva kohanime muutmiseks ja asendamiseks kohanimeseaduse nõuetega kooskõlas oleva nimega.

Ajaloolaste eksperdiarvamustele tuginedes on Mustvee vallas muutmist vajav kohanimi, mis on seostatav Eesti Vabariigi loomise, põhiseadusliku korra püsimise või Eesti iseseisvuse taastamise vastaste isikute, sümbolite või sündmustega järgmine:

1. Benito Agirre tänav

3. Kui kohaliku omavalitsuse üksus ei ole kahe kuu jooksul alates käesoleva kirja

¹ Isikunime ei või pühendusnimeks määrata, kui isik on tegutsenud Eesti Vabariigi loomise, põhiseadusliku korra püsimise või Eesti iseseisvuse taastamise vastu.

kättesaamisest kohanimemäärjana punktis 2 viidatud seaduse nõuetega vastuolus olevat kohanime muutnud ja selle asemel uut kohanime määranud, on riigihalduse ministril tulenevalt kohanimeseaduse § 13 lõikest 6² õigus kaaluda, kas määrata ise kohaliku omavalitsuse üksuse asemel seaduse nõuetega vastuolus oleva kohanime asemele uus kohanimi.

4. Asjaolud ja põhjendused

4.1 Kohanimeseaduse nõuded

Kohanimeseaduse § 7 lõike 1 punkti 1 kohaselt peab ametlikku kohanime muutma, kui kohanimi on vastuolus kohanimeseaduse 3. peatüki nõuetega. Sealhulgas tuleb ametlikku kohanime muuta, kui kohanimi on sobimatu Eesti aja- ja kultuurilooga (§ 13 lõike 6 punkt 3) või kui kohanimeks on määratud pühendusnimi, mis on nimetatud isiku järgi, kes on tegutsenud Eesti Vabariigi loomise, põhiseadusliku korra püsimise või Eesti iseseisvuse taastamise vastu (kohanimeseaduse § 13 lõige 4²).

Kehtiv kohanimeseadus kohustab kohanimemäärajat (kohalikku omavalitsust) algatama seaduse nõuetega vastuolus oleva kohanime muutmise menetluse 30 päeva jooksul nimetatud asjaolude (seadusevastasuse) teada saamisest arvates².

Käesoleva aasta 15. märtsil jõustunud kohanimeseaduse muudatustega täpsustatakse menetluskorda, kuidas kohalikku omavalitsust teavitatakse seaduse nõuetega vastuolus olevatest kohanimedest ja tehakse ettepanek viia sobimatud kohanimed seadusega kooskõlla.

Nagu punktis 1 viidatud, teeb valdkonna eest vastutav minister (riigihalduse minister) kohanimeseaduse § 13 lõike 6¹ järgi kohanimemäärajale ettepaneku kohanime muutmiseks ja seadusega kooskõlas oleva kohanime määramiseks, kui pühendusnimeks on määratud samas lõikes 4² nimetatud isikunimi või kui tegemist on Eesti aja- ja kultuurilooga selgelt sobimatu kohanimega, sealhulgas kui kohanimi on seostatav Eesti Vabariigi loomise, põhiseadusliku korra püsimise või Eesti iseseisvuse taastamise vastaste isikute, sümbolite või sündmustega. Kohanimede seaduse nõuetega vastuolu tuvastamise pädevuse on seadusandja andnud kohanimenõukogule, kellelt minister küsib enne kohalikule omavalitsusele ettepaneku saatmist arvamust nime sobimatuse kohta.

Kohaliku omavalitsuse üksusel kohanimemäärajana tuleb kahe kuu jooksul ministri ettepaneku saamisest arvates seaduse nõuetega vastuolus olevat kohanime muuta ja määrata selle asemel uus kohanimi. Kui omavalitsus kahe kuuga uut kohanime ei ole määranud, võib minister võtta kohalikult omavalitsuselt kohanime määramise õiguse üle ehk määrata kohaliku omavalitsuse üksuse asemel senise kohanime asemele ise uue kohanime (kohanimeseaduse § 13 lõige 6²). Ministri algatusel kohanime muutmise menetluskord on sätestatud kohanimeseaduse § 13 lõigetes 6³–6⁷.

Eesti aja- ja kultuurilooga sobimatute kohanimede asendamine seadusega kooskõlas olevate nimedega tagab kohanimeseaduse § 1 lõikes 2 sätestatud seaduse eesmärgi täitmise, milleks on kultuuriliselt ja ajalooliselt väärtuslike kohanimede kaitse.

Selliste seaduse nõuetega vastuolus olevate kohanimede, mis on nimetatud isikute järgi, kes on tegutsenud Eesti Vabariigi loomise, põhiseadusliku korra püsimise või Eesti iseseisvuse taastamise vastu, samuti kui kohanimeks on määratud muu Eesti aja- ja kultuurilooga selgelt

---

² Kohanimeseaduse § 7 lõige 4.

sobimatu nimi, nõ käibelt kõrvaldamine on vajalik ka Eesti Vabariigi põhiseaduse preambulas nimetatud Eesti omariikluse aluste tagamiseks. Ei ole kuidagi põhjendatud säilitada pühendusnimesid, kui isik on tegutsenud selgelt vastuolus Eesti rahva riikliku enesemääramise õigusega, ega ole aidanud kaasa eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimisele läbi aegade. **Samamoodi ei saa säilida sellised Eesti aja- ja kultuurilooga sobimatud kohanimed, mis ei ole vormiliselt pühendusnimed, kuid on seostatavad Eesti Vabariigi loomise, põhiseadusliku korra püsimise või Eesti iseseisvuse taastamise vastaste isikute, sümbolite ja sündmustega.**

Praeguses olukorras, kus Venemaa alustas 24. veebruaril 2022. a täiemahulist sõjalist agressiooni iseseisva Ukraina riigi vastu, on Eesti riigile ka sümboolse tähtsusega eemaldada Eestis võimalikult kiireloomuliselt käibelt Eestit okupeerinud Nõukogude Liidu repressioonide ja kuritegevusega seotud olnud isikute pühendusnimed ja muud kohanimed, mis on selgelt sobimatud Eesti aja- ja kultuurilooga. Tänavate ja teede nimedena kommunistlike kurjategijate ja Eesti iseseisvuse ning selle taastamise vastu võidelnud isikute ja omariikluse vastaste sümbolite ning sündmuste eksponeerimine ja heroiseerimine avalikus ruumis on lubamatu.³

4.2 Ekspertiarvamus nimede osas

Rahandusministeerium on kohanimenõukogu ning ajaloolaste ekspertiarvamusele tuginedes tuvastanud (lisad 1–3), et Mustvee valla territooriumil asub tänav, mis on Eesti aja- ja kultuurilooga selgelt sobimatu, see tähendab, et kohanimi on seostatav Eesti Vabariigi loomise, põhiseadusliku korra püsimise või Eesti iseseisvuse taastamise vastaste isikute, sümbolite või sündmustega (KNS § 13 lg 6¹).

Ekspertiarvamuse (lisa 1), millele alljärgnev selgitus tugineb, on koostanud Rahvusarhiivi peaspetsialist-teadurid Tiit Noormets ja Valdur Ohman, tuginedes olemasolevatele ajaloolistele allikatele. Rahvusarhiivi peaspetsialist-teaduritel Tiit Noormetsal ning Valdur Ohmanil on omandatud kõrgharidus ajaloo erialal, mis teeb neist pädevad isikud ajaloolistele allikatele tuginedes hinnanguid andma.

Alljärgnevalt selgitame ajaloolaste ekspertiarvamusele tuginedes lühidalt, miks mainitud kohanimi on seostatav Eesti Vabariigi loomise, põhiseadusliku korra püsimise või Eesti iseseisvuse taastamise vastaste isikute, sümbolite või sündmustega.

Ajaloolaste ekspertiarvamus on koostatud järgmise tänavanime osas (lisa 1):

1. Benito Agirre tänav

Benito Agirre (tegelikult: Inazio Agirregoikoa või Ignacio Agirregoicoa Benito) oli baski päritolu lendur, kes osales Teises maailmasõjas Nõukogude poolel ja langes tulevahetuses Eesti pinnal. 9. märtsil 1944 oli Gdovi (Oudova) lennuväebaasist startinud Aguirre sunnitud saksa õhutõrjekahurite tule tabamuse tõttu vigastatud lennukiga maanduma Mustvee lähedal Peipsi järvel. Pärast maandumist tekkis tal tulevahetus Omakaitse liikmetega. Et vältida vangisattumist, lasi Aguirre end maha.

³ Täpsemalt saab seaduse muudatuste selgitustega tutvuda kohanimeseaduse ja ruumiandmete seaduse muutmise seaduse eelnõu (768 SE) seletuskirja kaudu. Kättesaadav Riigikogu veebilehel: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/019bcf9e-a7ec-4324-a5ec-b743b5a61712/kohanimeseaduse-ja-ruumiandmete-seaduse-muutmise-seadus>.

Rõhutame veelkord ajaloolaste seisukohta, et 1940. aastal Punaarmee okupeeris ja NSV Liit annekteeris Eesti. Vastavalt sellele, ja nagu järgnevalt teadaolev ajalookäik näitas, et 1944. aastal sõjategevuses NSV Liidu ja Saksamaa vahel ei toimunud Eesti vabastamine, vaid Eesti Vabariigi territooriumi (taas)vallutamine ja okupeerimine Nõukogude Liidu poolt.

Peame vajalikuks tuua välja ka asjaolu, mida rõhutas Tartu Ülikooli rahvusvahelise õiguse professor Lauri Mälksoo oma 13.03.2023 Narvas peetud ettekandes, et välisriigi territooriumi puhastamisel teisest okupandist oleks Punaarmeel tulnud ise lahkuda pärast teise okupandi üle saavutatud sõjalist võitu (lisa 3).

See tähendab, et kui oleks toimunud Eesti Vabariigi territooriumi vabastamine, siis oleksid pidanud siit lahkuma ka Nõukogude väed – seda aga paraku ei juhtunud, mistõttu ei ole võimalik rääkida asjaolust, et Nõukogude väed vabastasid Eesti, vaid üks okupatsioonivõim asendus teisega, mis tähendab omakorda, et eelpool mainitud isik võitles Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamise vastu.

Eesti territooriumi okupeerimise jäädvustamine Eesti avalikus ruumis eelpool mainitud tänavanimena on vastuolus kohanimeseaduse nõuetega. Eestlastele on okupatsioonisümbolite, nimede ja sündmuste avalik eksponeerimine ja heroiseerimine ka valus haav, seeläbi ei austata Eesti riiki ja eestlasi, keda tabasid jöhkrad kannatused NSV Liidu okupatsioonivõimu repressioonide all.

4.3 Kohanimenõukogu seisukohad

Kohanimenõukogu arutas sobimatute kohanimedega seonduvaid küsimusi 28.02.2023 toimunud koosolekul ning leidis, et kohanimenõukogu eelistus on asendada Benito Agirre nimeline tänav Jõesilla tänavaga, kuid alternatiivina võiks ka kaaluda Kalevipoja või Mustjõe tänavanimedid (lisa 2).

Arvestades tuvastatud asjaolusid, pidas kohanimenõukogu põhjendatuks riigihalduse ministri poolt kohaliku omavalitsuse üksusele ettepaneku tegemist kooskõlas kohanimeseaduse § 13 lõikega 6¹ sobimatu kohanime muutmiseks ja kohanimeseadusega kooskõlas oleva kohanime määramiseks kahe kuu jooksul alates käesoleva kirja kättesaamisest.

4.4 Ettepanek kohanimemäärajale

Rahandusministeerium on Mustvee Vallavalitsusele Benito Agirre tänavanime vastuolu osas kohanimeseadusega tähelepanu juhtinud ka oma 02.10.2022 nr 14-5/7899-1 ning 29.11.2022 nr 14-5/7899-3 kirjades.

Eeltoodust tulenevalt palume Mustvee vallal kohanimemäärajana viia läbi kohanimeseaduses sätestatud menetlus seaduse nõuetega vastuolus oleva kohanime muutmiseks, mis on nimetatud kirja punktides 2 ja 4.2, ning hiljemalt kahe kuu jooksul käesoleva kirja saamisest määrata uus kohanimeseaduse nõuetega kooskõlas olev kohanimi.

Palun, et teavitaksite Rahandusministeeriumi kohanimeseaduses ette nähtud nõuete täitmiseks võetud sammudest.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Riina Solman
riigihalduse minister

Lisad:

Lisa 1: Ajaloolaste ekspertarvamus tänavanimede osas
Lisa 2: Kohanimenõukogu 28.02.2022 protokoll nr 122
Lisa 3: Lauri Mälksoo ettekanne TÜ Narva Kolledžis 13.03.2023

Sama: Siseministeerium

Timo Torm timo.torm@fin.ee
Olivia Taluste Olivia.taluste@fin.ee
Martin Kulp Martin.kulp@fin.ee